

JEAN-PHILIPPE FABRE

LEUL DIN ALEXANDRIA

*Uimitoarea călătorie în care
Sfântul Marcu
a alcătuit Evanghelia*

Traducere din limba franceză:
Măriuca și Adrian Alexandrescu

editura
Σοφία

București

Cuvânt înainte

Cartea de față este istoria unei alte istorisiri. Sau, mai degrabă, a autorului ei. Într-o seară, pe valea Chedronului, un adolescent din Ierusalim, Iohanan, întâlnește un păstor de oameni, dar o ia imediat la fugă.

Treizeci de ani mai târziu, cel care și-a luat numele roman de „Marcu” se hotărăște să istorisească viața acestui om neobișnuit și misterios și alcătuiește la Roma, el cel dintâi, arhetipul celor patru Evanghelii.

Marcu este evanghelist pentru că este explorator. Între it. Explorează cu pasiune lumea nouă care-l înconjoară, civilizația mediteraneeană a secolului I. Periplul său îl poartă de la Ierusalim la Cezareea Maritimă, în Antiohia Siriei, în Alexandria, Cipru, Troa, Efes și se încheie la Roma. Marcu se confruntă cu o lume pe care naționalismul său iudaic n-o poate cuprinde. Totodată, supune cercetării o întâlnire care i-a schimbat întreaga viață: povestea îndeobște cunoscută a Acelui Om despre Care martorii spun într-un glas că în cele din urmă nu a rămas în mormânt. În sfârșit, își explorează propria rană, neputința de a fi la înălțimea Celui a Cărui *Viață* vrea totuși să o scrie. Marcu, rănit¹ în tinerețe, își caută vindecarea prin scris. Aceste trei căutări sunt de fapt una

¹ „Rănirea” se află în legătură directă cu episodul descris în *Marcu* 14, 52: „El însă, smulgându-se din pânzătură, a fugit gol” (*n. red.*).

singură. Și astfel, Evanghelia sa devine, mai curând decât o cronică, o invitație la întâlnire și călătorie.

Faptul că am optat pentru o biografie romanțată nu trebuie să descumpănească cititorul, care se aștepta poate la o lucrare academică! Romanul îți permite intuirea unui parcurs lăuntric, reconstruirea unei psihologii. Te atrage într-o intrigă care te ține cu sufletul la gură, lăsându-te totodată să ghicești secretele genialei alcătuirii a istorisirii lui Marcu.

Recursul la ficțiune nu a împiedicat păstrarea ambianței istorice și biblice, cu rigoarea aferentă. Cronologia evenimentelor marii Istории, descrierile geografice ale orașelor și provinciilor, organizarea politică, economică și socială a Imperiului Roman, faptele raportate de Tradiția bisericească, istoriografia subiacentă a cărții *Faptele Apostolilor*, organizarea primară a comunităților creștine, opțiunile editoriale în privința *Evangheliei după Marcu*, cunoștințele despre scrierea sau despre navigația antică, toate acestea au fost studiate cu cea mai mare grijă și puse în slujba subiectului cărții.

Marie-Françoise Baslez, eminenta specialistă în istoria lumii iudaice și greco-romane a secolului I a avut amabilitatea să citească cu atenție manuscrisul. Istorisirea noastră îi datorează mult lui Jean-Noël Aletti, care a descifrat ca nimeni altul tainele *Evangheliei după Marcu*.

Această carte s-ar fi putut intitula: „O biografie a Sfântului Marcu”. Dar, odată cu alcătuirea romanului, autorul a făcut aceeași experiență ca și evanghelistul: a scris pentru toți. Nu pentru a convinge, ci pentru a explora, a cerceta împreună.

Cele câteva opțiuni editoriale care însoțesc această povestire sunt introduse încă de la prima lor menționare în notele de subsol, pentru a ajuta cititorul în înțelegerea romanului (denumirile antice, alegerea vocabularului, precizia istorică, explicațiile biblice).

Am preferat termenul „iudeu” (*judéen*) termenului „evreu” (*juif*) pentru a evita un anacronism denunțat de André Paul. Pentru aceleași rațiuni, am ales cuvântul „netăiat împrejur” (*non-circoncis*) sau „Neamuri” (*Nations*) pentru a-i evoca pe „păgâni” (*paiens*). În virtutea acestor două alegeri, distincția pe bază națională capătă în mod legitim întâietate față de clivajul religios.

S-ar cuveni ca aceste memorii ale lui Marcu să fie citite având alături cele două texte de bază, *Evanghelia după Marcu* și *Faptele Apostolilor*. Scenele din aceste monumente ale narativului biblic care sunt cele mai apropiate de povestirea noastră se află în anexă.

Hărțile și schițele sunt prezentate ca fiind ale lui Marcu însuși. Cele trei hărți de la începutul fiecărei părți ne ajută să situăm evenimentele într-o aventură care, desfășurându-se în trei etape, lărgeste orizontul „în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (*Fapte* 1, 8).

Bibliografia finală a fost simplificată în mod intenționat. În sfârșit, cititorul poate recurge în mod regulat la cronologia din anexă, păstrând chiar permanent acolo un semn de carte...

Mulțumiri lui Gilles pentru schițele lui. Mulțumiri lui Philippe, Raphaële, Sabrina, Luc, Marie-Christine, Dorothee, Annie, Laurent, Marie-Françoise, Édouard, Liliane, Jean-Noël, Pierre, Danielle... pentru sprijinul acordat și pentru lectura susținută!

Prolog

Timotei doarme, lungit între două amfore, cu picioarele sprijinite pe bocceaua pe care mi-o făcuse Pavel. Pânza de cort ne apără cât de cât de soarele arzător. O toropeală uscată i-a copleșit pe pasagerii vlăguiți, așezați de-a curmezișul, asemenea unor legionari romani după bătălie. *Poseidon*-ul nu izbutește să împrăștie nici un fel de spumă pe valuri. În urma pupei, o barcă se leagănă fără convingere. Căpitanul moșăie pe dunetă, încredințându-ne soarta în mâinile unui cârmaci prea puțin solicitat.

Ne imbarcaserăm la Ostia, în urmă cu zece zile. Vânturile Mării Tireniene ne-au purtat alene corabia până-n largul lui Reggio². Scila și Caribda, paznicii domoliți ai miturilor homerice, ne-au îngăduit să trecem prin strâmtoare. Fără îndoială, plasasem greșit Sicilia atunci când copiasem harta lui Strabon. În spate, la tribord, vreme de câteva ceasuri întrezărisem Etna învăluită în aburi de căldură. Nu stânci, nu curenți. De când am virat spre Marea Ionică, nici un pic de briză, nici măcar o adiere nu ne-a suflat pânzele. Gabierii stau degeaba. Mii de valuri ne despart de coastele Cretei, încă și mai multe până la Farul portului din Alexandria! Nimic nu dădea de bănuț că s-ar isca vreo furtună... Totuși, îmi amintesc că nu e bine să prezicem nimic.

² *Rhegion* (Ρήγιον) este una dintre primele colonii înființate în sec. al VIII-lea î.Hr. de greci în așa-numita *Graecia Magna*. Numele „Italia” desemna inițial teritoriile din jurul acestui oraș (*n. red.*).

Bag mâna în traista mea. Printre câteva cioburi de ceramică înnegrite de schițe, dibui două fragmente de manuscris. Papirusul este costisitor, și pentru uzul personal nu am copiat și păstrat decât două fragmente. Le desfac. Este vorba de episodul scurt privind arestarea din Ghetsimani și celălalt, mai amplu, care relatează vizita în Decapole, între o furtună și reîntoarcerea la viață a Talitei. Trec cu privirea peste aceste rânduri pe care le știu pe dinafară, după cât le-am cizelat pe tăblițe de lut până să le aștern cu cerneală.

În fundul bocceleii păstrez încă trei exemplare, complete. Este vorba de textul integral al *Vieții*³, înfășurat cu multă grijă, destinat comunităților din Creta, din Asia și din Egipt. Trei dintre copiile pe care am început să le împărțim. Îmi amintesc de toate orele petrecute alături de Petru, în munca de redactare. La Roma mi-au trebuit aproape patru ani pentru a încheia lucrarea. Cum va fi primită istorisirea în Alexandria, de către prietenii mei... și de către dușmanii mei? Mă tem oarecum de revedere.

Acum, când *Istorisirea* este scrisă, îmi dau seama că aș fi avut nevoie de o viață întreagă ca să-i dau eu însumi naștere. Pe vremea când eram un băiețandru, *rănirea* din seara aceea, în adâncul văii Chedronului, a trezit o dorință, mult timp inconștientă, apoi, odată cu anii, de nestăvilit: cea de a scrie istoria vieții Acelui Om pe Care L-am întâlnit, L-am atins în trecut în noaptea aceea și Care Și-a dat seama de slăbiciunea mea. Spre apusul vieții mele, manuscrisul s-a încheiat în sfârșit, fără urmă de ipocrizie. Nu este relatată nici o scenă care să nu fi străbătut mai înainte jalnica opacitate a existenței mele, precum și lecția aspră a călătoriilor pe care le-am făcut.

Petru era acolo la început. Și la sfârșit. Mă gândesc la prezența sa iubitoare în livada noastră de măslini, alături de

³ *Viața* (*Bios* în greacă) este cuvântul folosit pentru o biografie.

tânărul orfan care eram pe atunci. Mă gândesc la moartea sa umilitoare, în cercul lui Caligula. Revăd aventura existenței mele, de la *Ghetsimani* la *Trastevere*⁴.

Mi-a venit un gând.

Poate aş putea profita de puntea toropită a acestei corăbii pentru a scrie o altă poveste: povestea mea? O a doua istorisire! Memoriile unui căutător devenit povestitor. Această *Viață* va avea mult mai puțin ecou decât cealaltă, dar va depinde de ea. Și la ea va ajunge. Va avea umila ambiție de a fi mai bine înțeleasă.

Din moment ce Eol ne surghiunește în larg, pun mâna pe pană și pe un papirus curat. Încep o altă lectură, cea a propriei mele existențe.

Și trebuie să încep cu *rănirea*.

Iohan⁵ „cel numit Marcu”⁶

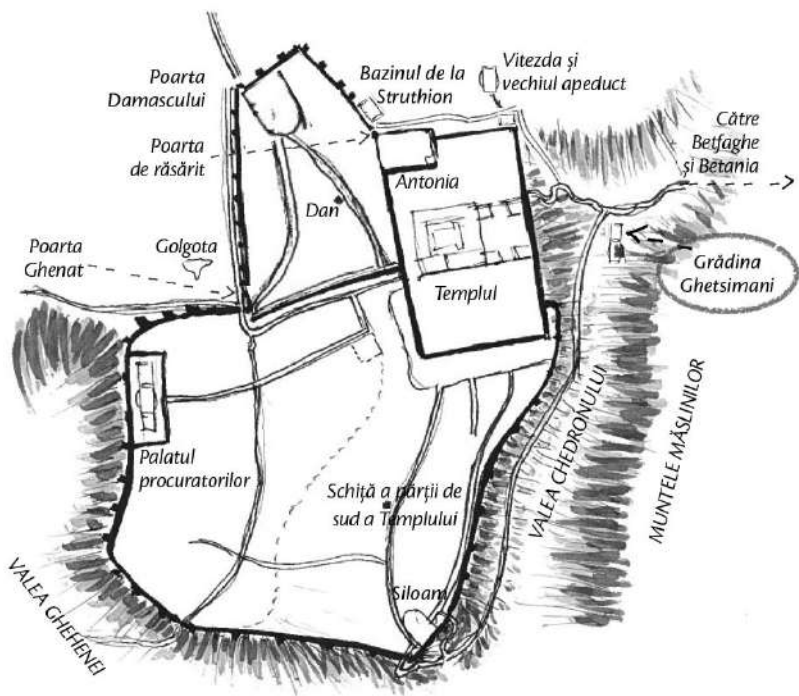
⁴Trastevere, cartier roman, denumit în latină *Transtiberim*, „dincolo de Tibru” (*n. trad.*).

⁵În textul nostru, protagonistul își păstrează numele semitic *Iohan* pentru a-l deosebi de ceilalți Ioan din istorisire. La fel și mama sa, *Miriam*, deosebindu-se astfel de celelalte *Maria*.

⁶*Fapte* 12, 12 și 25; 15, 37.

PARTEA ÎNTÂI

FIORUL

Planul Ierusalimului după propriile mele relevee.
 Anul al nouăsprezecelea al lui Tiberiu.

Felina

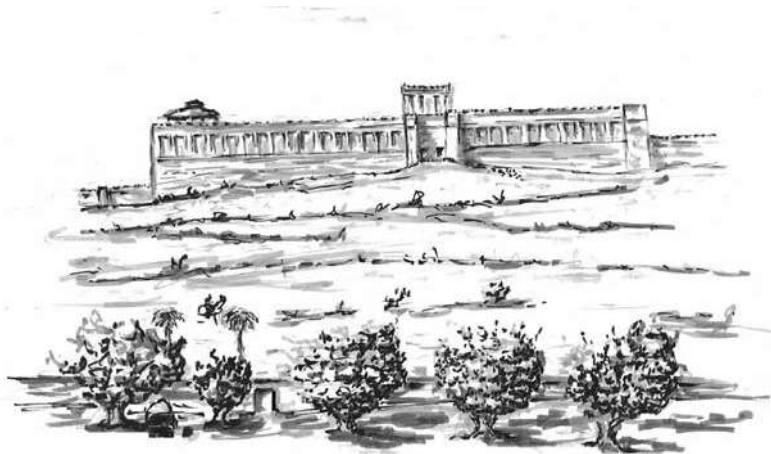
Era cu câteva zile înaintea *rănirii*. Mai precis, cu șase zile.

Rodi, de la înălțimea celor unsprezece ani ai săi, curioasă și jucăușă, ca o adevărată fiică a Ierusalimului, s-a și repezit la ușă; voia întotdeauna să le deschidă ea oaspeților. Când am auzit bătăile în ușă, mi-am legat sandalele. În loc să mă duc după Rodi, m-am strecurat în *loggia*. Camera mea se deschidea spre o mică terasă care dădea în curtea interioară. Rodi o aștepta pe mama ei, Lidia, una dintre slujnicele noastre, pentru a o însoți pe vizitatoare în curte. Am recunoscut-o de îndată după părul negru și ondulat care-i acoperea umerii: era Marta, la o oră foarte matinală. Această femeie, voinică, dar sprintenă, se oprea adesea pe la noi când se întorcea în Betania. Înainte de a se urca pe Muntele Măslinilor, trebuia să coboare la Chedron. Și atunci o vizita pe mama. Amândouă stăteau de vorbă îndelung, la umbra frunzelor mari ale smochinului. În funcție de anotimp, Marta pleca cu câteva smochine sau cu un coș mare de măslina, purtat în echilibru pe creștetul capului. Și totuși, în ziua aceea, vizita sa încă din zori era surprinzătoare.

Mama s-a ivit în prag, cu părul încă desfăcut. Nu era ceva obișnuit pentru femeia aceasta frumoasă să se arate neîngrijită, nici măcar dimineața. Ea era oglinda casei pe care o conducea cu o demnitate animată de o bunăvoință care m-a

impresionat întotdeauna. Față de oamenii din jurul nostru, autoritatea sa firească lua chipul duiosiei, în timp ce față de săracii care băteau la ușă, acela al compasiunii. Era cunoscută, respectată, chiar îndrăgită în vale. I se cerea sfatul în cazul unor certuri între vecini, în probleme legate de educație, de conduita care se cuvenea adoptată față de exigențele ocupantului roman, în cazul umilințelor zilnice și profețiilor politice care inflamau atât de lesne oamenii simpli.

Marta părea îngrijorată. Mama și-a dat seama. Îndată a luat un șal și și și-a acoperit capul cu el. Cele două prietene s-au așezat pe o bancă lângă fântână, sub smochin, departe de privirile curioase. Dimineața, umbra casei se întindea peste grădină. Le-am lăsat pe femei cu treburile lor și mi-am ridicat ochii spre zidul de răsărit al Orașului sfânt.

Templul văzut din loggia de la Ghetsimani.

Puțul – poarta grădinii noastre.

Nu mă săturam de acea priveliște... O schițasem adesea pe câte un ciob de amforă, cu un rest de cărbune în loc de cre-

ion. „Pe zidurile tale, Ierusalime...”, cântă *Psalmistul*⁷. Lumina zorilor dădea pietrei o nuanță trandafirie. Partea de sus a Templului, poleită cu aur, se înălța mult deasupra zidurilor. Chiar dedesubt, în centrul incintei, mai luminată ca oricând de razele răsăritului de soare, poarta răsăriteană aștepta ca într-o bună zi să apară Mesia. Pe acolo, spunea tradiția, va intra El în cetatea Sa și-Și va lua în primire împărăția... După calendarul prorocului Daniil, acest moment era aproape. Eu nu credeam deloc în precizia calculelor apocaliptice și cu atât mai puțin în superstițiile populare.

Am coborât scările și am traversat curtea, alergând înspre poartă.

– Iohanan?

Imediat m-am oprit.

– Da, mamă.

– Nu te purta ca un sălbatic, vino s-o saluți pe Marta.

M-am supus, stânjenit în fața acelei femei care părea fără îndoială foarte îngrijorată. Apucasem să deschid poarta, când am fost chemat din nou.

– Iohanan?

– Da, mamă, am răspuns, întorcându-mă a doua oară, nerăbdător.

– Te duci în oraș?

– Da, mamă.

– Vrei, te rog, să treci pe la Dan? A copt niște azime pentru noi. Asta o va scuti pe Lidia să mai stea la coadă la brutărie săptămâna viitoare. Va avea destulă treabă să curețe casa de toate resturile de dospitură⁸ înainte de *Pesah*, și astfel va fi totul aproape gata pentru *sederul* pascal. Nu ne mai lipsește decât mielul.

⁷ Un termen tehnic figurează în italice, în timp ce sensul se găsește în ultima anexă.

⁸ Cf. *Ieșirea* 12, 15 (*n. red.*).

M-am întors în casă să iau un siclu, am ieșit din curte și am luat-o pe drumul din față care cobora spre micul port. În fața casei, valea era abruptă. În mod ciudat, în ziua aceea mi-au atras atenția cele câteva morminte săpate pe marginea drumului. Erau mai simple decât cele din jos de Chedron, cum mergeai către Siloam. Încă de la prorocul Zaharia se crede că, la sfârșitul vremurilor, Muntele Măslinilor se va despica în două. Așa că e bine să fii înmormântat în primele rânduri, să ai loc în lojă... m-a trecut un fior. Am ridicat din umeri și mi-am reluat drumul.

Grăbind pasul, am traversat Chedronul pe micul pod și am început din nou să urc, de-a lungul zidurilor care se înălțau în stânga mea.

Am fost nevoit să încetinesc pasul ca să urc panta abruptă care ducea înspre latura de miazănoapte a Templului. Am ajuns găfâind la nivelul vechiului apeduct, care ducea apa de la marile bazine de la Vitezda până la Templu. Acum era închis din cauza recentelor lucrări la ziduri și nu mai funcționa. În sfârșit, lângă arcada noastră obișnuită, mă aștepta Alexandru⁹.

Era puțin mai în vârstă decât mine și mai firav. Prietenia noastră își avea rădăcinile în tainele copilăriei. La moartea tatălui meu, ai lui veniseră să o ajute pe mama la măslini. Atunci am început să ne jucăm împreună; atât de diferiți și totuși complementari: când eu eram impetuos, el era domol, când eram nerăbdător, el era liniștit. Familia mea era din Ierusalim, a lui, din Cirene. Eu aparțineam seminției lui Levi, el – celei a lui Simeon. Asemenea profețiilor mesianice ale lui Isaia, leul și mielul își urmau calea în același fel! Această prezență, această tovărășie fuseseră o mângâiere pentru mama mea și pentru mine, căci familiile sacerdotale, o mare

⁹ În Evanghelia sa, Marcu pomenește de doi frați, Alexandru și Ruf, fiii lui Simon din Cirene, pe care pare a-l cunoaște bine (*Marcu* 15, 21).

deziluzie în așa-zisa lor solidaritate de clasă, fuseseră absente de lângă văduvă și orfan.

Cu Alexandru, cunoșteam cele mai ascunse cotloane ale Ierusalimului. Îi străbăteam ulițele în toate sensurile. Ceta-tea era Regatul nostru. Oh, cât aș fi dorit să fiu din seminția lui Iuda, aș fi fost regele Ierusalimului! Aș fi fost David! Aș fi scris *Psalmii* cei mai războinici. Pentru noi, muntele Sionu-lui era o fortăreață de asediat, dar totodată și de cercetat. Ase-menea unor asediatori care iscodesc în jurul meterezelor, ne însușisem aceste cuvinte: „Înconjurați Sionul și-l cuprindeți pe el, povestiți despre turnurile lui...”¹⁰ Ne dădeam oare sea-ma încă de pe atunci că noi creștem în cetatea despre care Isaia spunea că toate Neamurile vor merge în lumina ei? O astfel de descoperire ar fi fost, mult mai târziu, una din roa-dele *rănirii*! Pentru moment, ne desfătam cu orașul, cu far-mecul său cotidian, cu tainele, ungherele, dealurile, dughe-nele sale, dar mai ales cu noutățile pe care le aduceau cei din *diaspora* cu prilejul pelerinajelor de sărbători.

Nu eram lipsiți de evlavie. Am sărbătorit *Bar Mițva* la câ-teva zile distanță, în urmă cu doi ani. An de an, respectam *Tora* și ne însoțeam părinții la sinagogă de fiecare *sabat*, Ale-xandru, cu mai puțină reticență decât mine. Fără îndoială, el era mai matur, mai interiorizat totodată, mai meditativ, mai profund. El avea un tată. Era oarecum ca prorocul Nathan alături de regele David.

Astăzi, Ruf, un omuleț roșcat ca David, vioi și atent, își însoțea fratele mai mare. I-am întrebat:

– Nu-l ajutați nici unul pe tatăl vostru?

– Nu. Iosif nu avea astăzi nimic de lucru, mi-a răspuns Alexandru. Când am plecat din Ghehena¹¹, tata încă nu-și

¹⁰ *Psalmii* 47, 11 (*n. trad.*).

¹¹ Ghehena = în ebraică Ge-Hinnon (Valea Hinnon), la sud de Ierusa-lim (*n. trad.*).

găsise de lucru. Ne-a dat zi liberă amândurora. De asta l-am luat pe Ruf cu mine.

– Voi vorbi cu mama, le-am propus eu, să vadă dacă e ceva de lucru pentru tatăl vostru...

De obicei, puteam să stăm ore întregi la discuții. Dar, întrucât din pricina sărbătorii era lume multă în noul cartier Vitezda, ne-am hotărât să coborâm în grădină. Mai înainte trebuia să trecem pe la Dan, a cărui dugheană nu era de parte, în interiorul zidurilor. Am traversat podul care trecea peste bazinul de apă de la Struthion ca să intrăm prin arcada principală a porții de răsărit. Azimele erau gata. La întoarcere, după ce le-am îndesat în buzunarele noastre mari, am luat-o de-a lungul șanțului de la nord de Antonia și ne-am întâlnit cu doi soldați romani. „Pe zidurile tale, Ierusalime, Eu pun străjeri...!” Erau mai numeroși decât în ajun de *Pesab*. Se știa de ce! Paștele este o sărbătoare a eliberării. Iudeii care se împotriveau stăpânirii romane – zeloții, sicarii – deveneau mai amenințatori față de autoritățile de ocupație. În timpul sărbătorii, atmosfera era tensionată. Se murmură, mirosea a revoltă. De fapt, de câteva zile, mulțimi de oameni soseau din toată țara și-și ridicau corturile în jurul cetății, îndeosebi între drumul Damascului și cel către Iope. Ierusalimul începea să se aglomereze. Asemenea unei caravane uriașe, pe cale de a se instala pentru noapte. Până și procuratorul roman avea să urce din Cezareea Maritimă.

Am dat din cap, salutându-i pe soldați, cu un sentiment de teamă amestecat cu admirație. De la cea mai fragedă vârstă eram fascinat de Roma. Alexandru și Ruf erau respectuoși, dar, fără îndoială, pentru ei – copiii din *diaspora* –, era ceva obișnuit. Micul Ruf a încercat chiar și un „*Ave*”, la care cei doi flăcăi au răspuns cu un surâs: nici măcar între ei nu vorbeau latinește!

Am coborât înapoi în Chedron. Am străbătut în fugă malul dinspre apus al râului. Odată trecut podul, am evitat

să străbat din nou curtea. Așa că am luat-o de-a lungul zidului până la locul dărâmat unde obișnuiam să ne cocoțăm și pe care-l numeam „spărtura”. Am fi putut la fel de bine să dăm ocol și să intrăm prin partea de nord a grădinii, pe care o numeam „Poarta lui Efraim”¹², dar ea se găsea la o bună aruncătură de piatră, în susul văii. Grădina era întinsă. Am ajuns mai repede sărind peste zid. Ne bucuram ca de o trecere clandestină.

Cu sprinteneala unei feline, am ajuns, călare, pe coama zidului. Răgetele măgăriței noastre, altminteri obișnuită cu acrobațiile mele, mi-au amintit că-și ocrotea aprig măgărușul, pe Zakar. Se născuse în iarna asta, puțin înainte de sărbătoarea *Hanuca*. Tovarășii mei și-au scos bucățile de *mațot* din buzunare și mi le-au dat. I-am ajutat apoi să se cațăre și ei. Am ajuns direct în livada cu măslini de lângă casă, fiind astfel scutiți de pregătirea casei înainte de *Pesah*.

Îmi plăcea această livadă. Sau, mai bine zis, această grădină. Era mândria și averea casei noastre. În această perioadă de odrăslire, florile se deschideau la subțiorile frunzelor purtate de ramurile anului precedent. Supunându-se brizei ușoare, frunzișul măslinilor își arăta pe rând ambele fețe, trecând de la smarald la argint. Pe solul pietros, se iveau din loc în loc stânci. În fundal, câteva peșteri se zăreau săpate în costișa dealului. Iarna, cea mai mare ne servea drept adăpost. Puțin mai spre nord, trona, măreață, presa noastră de piatră, la care mulți localnici din vale veneau să-și stoarcă măslinile. De la această presă venea numele grădinii: *Ghetsimani*.

Aveam o amintire specială cu presa asta... o amintire urâtă, cu urme de neșters. Tocmai când împlineam opt ani, mi-a confundat arătătorul cu o măslină! Durere fulgerăto-

¹² Amintită de Neemia (8, 16 și 12, 39). Este identificată și cu „Poarta Veche” amintită tot de Neemia la 3, 6 (*n. red.*).

re! Micuțul os zdrobit a necesitat o amputare neînsemnată. Dar acest detaliu mi-a schimbat viața, îndepărtându-mă de slujirea pentru care se pregătește un tânăr levit¹³: săvârșirea slujbelor în Templu. Un slujitor al Domnului trebuie să fie fără nici un cusur sau lipsă.

Această răsturnare a destinului meu a fost ultima mare decepție a tatei înainte să moară. Eu nu regretam nimic. Falanga lipsă nu-mi afecta îndemânarea, eram la fel de ager la scris și la desenat, la aruncat pietre mai departe decât Alexandru, la cocoțat pe ziduri mai sus decât el... Pe lângă asta, nu aveam nici o tragere de inimă pentru sânge și pentru jertfele care constituiau slujirea zilnică la altar. Perspectiva de a-I sluji lui Dumnezeu toată viața la Ierusalim, fără a avea vreodată prilejul de a vedea lumea, nu m-ar fi mulțumit. Falanga zdrobită în presă îmi lărgise, în mod paradoxal, orizontul unui viitor pe care-l visam cât mai îndrăzneț cu putință.

Stăteam așezați pe marginea presei și aruncam pietre, încercând să țintim vârful unei stânci. Deodată, poarta dintre curtea interioară și *Ghetsimani* s-a deschis. Mama era însoțită de Marta.

Cele două femei s-au îndreptat către noi, mama cu acel pas demn pe care i-l admiram atât de mult, și Marta, care părea la fel de îngrijorată.

– Iohanen, iar ați trecut peste zid?

Înainte de a încerca noi să ne justificăm, a continuat:

– Băieți, avem lucruri însemnate să vă încredințăm. Putem să ne bizuim pe tăcerea voastră?

Tonul grav al întrebării era neobișnuit. Mama încerca mereu să-mi îndrume înflăcărea și să-mi dezvolte simțul răspunderii, dându-mi sarcini din ce în ce mai serioase. De

¹³ Marcu, fiind vărul lui Barnaba (*Coloseni* 4, 10), este fără îndoială și el levit (*Fapte* 4, 36). Dintre cele douăsprezece seminții, din cea a lui Levi proveneau preoții Templului.

data asta, tonul ei, ca și chipul agitat al Martei, ne-au convins pe toți trei, fără să ne fi înțeles dinainte, că într-adevăr era vorba de ceva deosebit. Mama a înțeles asta din privirile noastre și ne-a luat tăcerea drept consimțământ.

A continuat:

– Marta, poți să le explici tu?

De emoție, Marta vorbea precipitat.

– Azi după-amiază, înainte de *sabat*, Învățătorul Se întoarce de la Efraim, unde a stat ascuns după învierea lui Lazăr. Va petrece așadar noaptea următoare în Betania. A acceptat ca Simon, fostul lepros, să dea acolo o masă în cinstea Sa într-una din aceste zile. Maria și cu mine suntem pof-tite. Dar, după cum știți, situația este tensionată cu autoritățile religioase și conducătorii preoților și cărturarii sunt hotărâți să pună mâna pe El. Este greu să ghicești intențiile Învățătorului, dar mi-a cerut mai multe lucruri, dintre care pe unul aș vrea să vi-l încredințez. Urmează să părăsească Betania poimâine, încă din zori, și ar avea nevoie ca familia voastră să le ducă niște ramuri de măslin unor oameni ai Săi, la Betfaghe.

Marta era în mod vădit tulburată. Mama a luat cuvântul.

– I-am spus Martei că, dacă este pentru Învățătorul, să nu-și facă griji. Astăzi, înainte de *șofarul sabatului*, am nevoie de voi să tăiați ramuri de măslin și să umpleți două coșuri. După *sabat*, încă din zori, le încărcați pe Zakar și vă duceți la Betfaghe. Veți lăsa măgărușul și coșurile celor doi oameni.

– Dar, mamă, Tamar nu va îngădui niciodată să fie despărțită de Zakar! Și ramurile? E păcat să le tăiem când sunt în floare! Și, pe lângă asta, cum îi vom recunoaște pe cei doi? Nu L-am văzut niciodată pe acest Învățător, nici pe ucenicii Lui. Cât despre Lazăr, am spus eu, ocolindu-i privirea Martei, ce știm noi despre el?

Alexandru m-a strâns de braț, avea darul să mă potolească. Mama și-a ațintit spre mine o privire autoritară plină de afecțiune.

– Iohanan, vei înțelege mai târziu. Astăzi am nevoie de voi. Așa trebuie să faceți. Este adevărat că Tamar își păzește puiul ca pe ochii din cap, dar, dacă mă duc eu să-l iau, îl va lăsa slobod. Cât despre ramuri, știi că pe pământul nostru, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, nu ducem lipsă nici de ramuri de măslin, nici de crengi de smochin, nici de frunze de palmier... desigur, măslinii sunt în floare, și vom pierde niște ciorchini frumoși de fructe, care s-ar fi copt până la toamnă. Dar dacă Învățătorul le cere, înseamnă că este vorba de ceva important. Cât despre Zakar, să aveți grijă ca greutatea coșurilor să nu fie prea mare pentru primul lui drum.

– Și pe oamenii aceia cum îi vom recunoaște? am adăugat eu răuvoitor.

– Dacă niște oameni se apropie de Zakar și îi veți întreba ce doresc, iar ei vă răspund: „Domnul are trebuință de el, și îndată îl va trimite înapoi”, acesta va fi semnul. Puteți să-l lăsați să plece cu măgărușul. Vă veți întoarce să-l luați din același loc, la ceasul al nouălea.

– Și de ce noi? am mormăit, tot neîncredător.

Mama nu renunța la blândețea ei suverană.

– Iohanan, voi sunteți niște băieți tineri, cu destulă min-te ca să putem avea încredere în voi și destul de copii ca să nu atrageți atenția.

Vedeam totuși că mama îmi încredința această misiune cu destulă strângere de inimă. Credea în mine, dar știa că eram încăpățânat și uneori cam prea îndrăzneț. Se temea de reacțiile mele, de impetuositatea și ieșirile mele... acelea erau momentele în care cu siguranță regreta cel mai mult că nu am tată.

– Aș mai putea oare abuza de bunăvoința voastră? a re-luat Marta, încurajată de calmul mamei.

– Desigur! Îmi închipui cât de tulburată ești de această atmosferă de complot din jurul fratelui tău și al Învățătorului: vom face tot ce ne stă în putință pentru a vă ajuta, pe tine și pe sora ta.

– Iată, s-ar putea ca Învățătorul și tovarășii Săi să aibă nevoie de un loc discret, în apropiere de oraș, ca să petreacă noaptea în zilele următoare. Casa noastră din Betania este și prea departe, și prea cunoscută.

– Câți sunt?

– Vreo doisprezece...

– Băieți, spuse mama pe un ton blând, dar categoric, ați putea să curățați peșterile din partea de sus a grădinii, împreună cu Rodi, și să duceți acolo haine, urcioare, toate cele de trebuință pentru un bivuac? Și fără să suflați vreun cuvânt cuiva... nici prietenilor tăi romani, a adăugat ea, cu un surâs plin de afecțiune și de încredere pentru tânăra felină rebelă care eram pe atunci.

– Așa vom face, doamnă, spuse Alexandru, cu autoritatea unui frate mai mare, care le-a liniștit pe cele două femei. În cursul zilei de astăzi o voi anunța pe mama că vom petrece noaptea de după *sabat* în peșteră, pentru a putea fi acolo a doua zi dimineață.

– Mulțumesc, băieți!

Apoi, întorcându-se către Marta:

– Peșterile sunt ascunse în fundul văii, în interiorul grădinii, la adăpost de orice privire. Am mai găzduit acolo pelerini pentru sărbătoarea Paștilor în anii trecuți. Nimeni nu va pune întrebări.

– Multe mulțumiri, Miriam! Și vouă de asemenea, băieți! Știam că mă pot bizui pe voi!

– Acum e rândul meu să te rog ceva, i se adresă mama Martei, cu o voce gravă. Aș vrea să-mi arăt respectul față de

Învățător și să-ți dau un vas plin cu un parfum prețios adus din Alexandria. Tu și sora ta I l-ați putea dărui în timpul ospățului de mâine seară.

– Maria va fi încântată.

– Să mergem în casă: îți voi încredința sticluța de alabastru înfășurată într-un șal, să nu se spargă pe drum.